

N:o 152.

Af Herr A. W. Westerdal: Om underdåning skrifvelse, angående slöjdundervisningens införande vid de offentliga läroverken.

Den uppväxande ungdomens undervisning i handarbete omfattas i våra dagar med ett allt lifvigare intresse. I flickskolor egnas deråt vida större uppmärksamhet nu än under den närmast föregående tiden, och i folkskolorna för gossar anses denna undervisningsgren icke längre böra vara främmande för uppfostran. Stora uppoffringar hafva gjorts af kommuner och enskilde för dess främjande, och vid sistlidne riksdag beviljades på Kongl. Maj:ts framställning ett statsanslag för samma ändamål.

Men under det att handarbetet eller slöjden anses och behandlas såsom ett oundgängligt uppfostringsmedel för *hela* det qvinliga släktet och för all den manliga ungdom, som tillhör det s. k. folket; så har ännu alldeles för litet gjorts för att göra gossar och ynglingar af de s. k. bättre klasserna delaktige af det kroppsliga arbetets välsignelse. Eller skulle undervisning och öfning i slöjd för all den ungdom, som besöker statens elementarläroverk, icke ega någon betydelse, eller åtminstone icke vara af *så* stor vikt, att något från det offentligas sida bör göras för dess främjande?

I Kongl. Maj:ts nådiga proposition till sistlidne Riksdag heter det: "Undervisningen i slöjd kan, om den rätt meddelas, blifva ett allmänt bildningsmedel af stor betydelse, i det att genom väl ordnade öfningar deri både iakttagelseförmågan skärpes och smaken odlas. Derigenom beredes ock en nyttig omväxling mellan själs- och kroppsarbete och förekommes

Bih. till Riksd. Prot. 1878. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 21 Häft.

en ensidig utveckling på grund uteslutande af bokliga konster, på samma gång som hågen lifvas för en nyttig och ädel verksamhet, hvilken kan afhålla från mången onyttig och skadlig förströelse". I den Kongl. propositionen säges detta gälla "icke minst allmogens barn". Mig synes framställningen vara riktig och tillämplig för *alla* förhållanden, och skulle hon *företrädesvis* ega giltighet inom ett visst område, så vore detta utan tvifvel de lyckligare lottade klassernas barn. Gossarne i våra elementarläroverk sakna ju — om man undantager gymnastiken — all omvexling mellan själs- och kroppsarbete, och hos dem måste just den befarade "ensidiga utvecklingen på grund uteslutande af bokliga konster" komma att ega rum.

Den allmänna meningen går nu bestämdare än förr i den riktningen, att *allt* ärligt och redbart arbete, äfven kroppsarbetet, bör aktas och äras. Men huru skall man kunna hoppas att grundligt lära de s. k. högre klasserna aktning äfven för det grofva, mekaniska, kroppsliga arbetet, om dessa klassers manliga medlemmar aldrig sjelfve fått deltaga deri, aldrig fått erfara hvilken ihärdighet, öfning och förstånds användning kräfvades äfven för utförandet af till utseendet obetydliga handarbeten?

Vi sträfva med rätta derhän, att den ärfda samhällsställningen och den ärfda förmögenheten mer och mer skola förlora sin betydelse vid bestämmandet af den uppväxande gossens och ynglingens framtida yrke, och att i stället valet af hans lefnadsbana skall grundas på hans medfödda anlag, på hvad han erhållit, icke af menniskor, utan af Gud. Men huru är det tänkbart, att de medfödda anlagen hos de s. k. bättre klasserna skola komma till sin fulla rätt, om intet med allvar göres för att bringa till utveckling äfven anlagen för kroppsligt arbete? Huru skall en yngling från dessa klasser kunna vid 15 eller 16 års ålder göra ett riktigt och lyckosamt val af framtidsbana, om intet tillfälle gifvits honom att pröfva, huru vida hans anlag *företrädesvis* äro riktade åt det andliga arbetet eller åt det kroppsliga?

Men om det måste erkännas, att det för *alla* samhällsklassers ungdom är *lika* nödvändigt att i tidigare år få pröfva *alla* sina krafter och utveckla *alla* sina anlag, så är det vidare uppenbart, att för gossar inom de lyckligare lottade samhällsklasserna ingenting med framgång kan göras till öfning i handarbete, om icke staten tager frågan om hand. Det är staten, som underhåller elementarläroverken och bestämmer deras läroplan. Är nu slöjden lika nyttig och nödvändig för dessa skolors ungdom, som de "bokliga konsterna"; så lär det väl vara konsekvent, att den, som bereder

och ordnar det bokliga arbetet, också vårdar sig om den kroppsliga utbildningen. Grundsatsen är för öfrigt redan erkänd, då ju staten anordnar icke blott den egentliga undervisningen, utan också öfningar i gymnastik. Det är dessutom lätt att inse, att det kroppsliga arbetet icke lär få sin vederbörliga plats och sin erforderliga tid, om icke läroverkens hela arbetsplan uppgöres med *förenadt* afseende på både den kroppsliga och andliga utbildningen.

Det skall icke förnekas, att under skolornas långa ferier många tillfällen gifvas för omtänksamma föräldrar att vårda sig om de ungas kroppsliga utbildning. Men utom det, att det icke lär vara möjligt för det stora flertalet af hem att enskildt bereda sina barn en ordnad ledning för utvecklingen af deras praktiska anlag, hvadan det allmänna måste taga om hand äfven denna sida af uppfostran; så vill jag fästa uppmärksamheten också derpå, att det lika litet kan vara ändamålsenligt att förlägga hela den intellektuella uppfostran, konstladt sammanträngd och därför öfveranstängande, till vissa månader af året, medan deremot den mekaniskpraktiska förlägges till årets öfriga del, som det skulle vara klokt att låta läsningen ensam fortgå en viss tid, och under den derpå följande låta ungdomen uteslutande företaga gymnastiska öfningar. Utvecklingen af de särskilda anlagen måste fortgå samtidigt och blir just derigenom lättast väl beräknad och harmonisk. Skulle det då befinnas, att den offentliga undervisningstiden, i den utsträckning hvartill hon nu är bestämd, icke vore fullt tillräcklig för att motsvara fordringarne på en omfattande och fullständig uppfostran, så vore väl ingenting rimligare, än att de långa ferier, som vårt land, ensamt i sitt slag, består sig, blefve i någon mån förkortade.

Jag torde icke behöfva fästa uppmärksamheten derpå, att mitt förslag, utom förut angifna fördelar, äfven skulle hafva den, att barn af folkets *alla* klasser i ungdomen finge en hufvudsakligen likartad uppfostran, hvaraf utan tvifvel skulle följa någon minskning af den klyfta, som ännu skiljer de olika lagren inom samhället. Målet i detta afseende är visserligen icke fullständigt vunnet, förr än folkskolan blir den allmänna barnskolan, liksom "bottenskolan" för de öfriga, så att barn af *alla* klasser under sira tidigare år i broderlig sämja samlas inom hennes salar; men ett dylikt resultat kan endast småningom vinnas, och hvarje i sig sjelft godt medel, som kan föra derhän, måste därför samvetsgrant tagas till vara och finna användning. Ett medel af sådant slag har jag här framställt.

På grund af hvad här ofvan blifvit anfördt, tillåter jag mig vörd-
samt föreslå,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det
Han täcktes taga frågan om slöjdundervisnings införande vid
de offentliga elementarläroverken under nådig ompröfning samt
till Riksdagen framställa de förslag, som af en sådan pröf-
ning kunna föranledas.

Stockholm den 2 Februari 1878.

A. W. Westerdal.